

prof. dr hab. Barbara Łuczkowiak
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

**Recenzja rozprawy doktorskiej „Gatunek Specjalny”
mgr Pauliny Sadrak sporządzona w związku z pismem jakie otrzymałam
z Biura ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego
w Łodzi z dnia 16.XII.2024 r.**

Treść recenzji opracowałam na podstawie materiałów w wersji fizycznej, drukowanej oraz cyfrowej. Przesłana dokumentacja mgr Pauliny Sadrak spełnia wymagania proceduralne i jest poprawna pod względem formalnym i merytorycznym.

Paulina Sadrak po ukończeniu Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydziału Tkaniny i Ubioru Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi obecnie pracuje jako asystentka w Pracowni Tkaniny Eksperymentalnej w Instytucie Tkaniny, Druku i Stylizacji Wnętrz ASP w Łodzi.

Twórczość Pauliny Sadrak była prezentowana na licznych wystawach artystycznych zarówno w kraju jak i za granicą min. w Portugalii, Serbii, Rumunii, Niemczech, Poznaniu i Krośnie.

Wybrane wystawy:

- 2016 – *Contextile 2016 Contemporary Textile Art Biennale 2016*
Guimaraes, Portugalia
- 2017 – *6th International Tapestry Triennale* Novi Sad, Galeria Studo M, Nowy Sad, Serbia
- 2018 – *10. Międzynarodowe Biennale Artystycznej Tkaniny Lnianej „Z krosna do Krosna”*, BWA Krosno
- 2019 – *II Biennale Tkaniny Artystycznej w Poznaniu*, Muzeum Sztuk Użytkowych Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu
- 2020 – *V Międzynarodowe Triennale Sztuki Tekstylnej TexpoART*
pod kierownictwem Narodowego Uniwersytetu Artystycznego „George Enescu” i Związku Artystów Rumuńskich

- 2021 *8th European Quilt Triennial* Textilsammlung Max Berk Heidelberg, Niemcy

Paulina Sadrak w swojej pracy doktorskiej wnikliwie i rzetelnie opisuje kolejne etapy realizacji projektu. Sadrak ukazuje ciekawe tło historyczne genezy Fabryki Porcelany w Ćmielowie.

Autorka opisuje proces konstruowania porcelany a także cmentarzysko nieudanych naczyń, „którym nie było dane odegrać swojej roli. Biel porcelany złożonej w ofiarny stos stał się dla mnie symbolem utraconej niewinności”...

Paulina Sadrak zabrała stamtąd 60 kilogramów porcelanowej stłuczki, by po latach zbudować na jej podstawie instalację.

Autorka mieszka nieopodal Ćmielowa. Fabryka Porcelany Ćmielów i jej wyposażenie jest tutaj na wyciągnięcie ręki. Oswojona i wpisana w codzienności, wydaje się więc zasadne, że autorka zapragnęła wydobyć to miejsce, wywyżżyć je zgodnie z zasadami panującymi od XVIII wieku.

Tożsamość kulturowa i artystyczna, więzi emocjonalne, geografia sentymalna, to historia dziejąca się co dnia – tuż obok. Autorka tak opisuje swoją twórczość „U źródeł inspiracji sięgam do dziedzictwa regionu, w którym się urodziłam – województwa świętokrzyskiego. Zależało mi na rozpoznaniu i wskazaniu własnych osobistych tropów pamięci, które w szerszej perspektywie zyskałyby bardziej uniwersalne, symboliczne znaczenie”.

Rozprawa doktorska „Gatunek specjalny” odnosi się do oznaczenia porcelany unikatowej.

Unikatowe postrzeganie, jako zbiór podobnych do siebie jednostek, posiadających unikatowe cechy. Metafizyczności tytułowej kolekcji prac takich jak „Stół i obrus”, „Dom i ogród” odnosi się do powrotu domu rodzinnego, do wspomnień związanych ze stołem i porcelanowymi naczyniami i ich funkcją kulturową, głównie tradycją ludową XX i XXI wieku.

Praca doktorska składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy zawiera analizę stołu i obrusu, drugi – porcelanę z Ćmielowa i wpływ jej na współczesność, trzeci – dom i ogród jako miejsce zapamiętane w dzieciństwie i czwarty, to zapis twórczy i opis kolekcji.

Sadrak ukazuje niezwykle ciekawie kształtowanie substancji organicznych, ujmowanie jej z bezkształtnej materii, a także kształtowanie plastycznego materiału i jego zmiennej, płynnej struktury.

Otworzyła obszar uwrażliwienia na osobiste doznania i ich związku z kulturą i życiem społecznym.

Autorka tworzy kompozycje efemeryczne. Porcelanę przeistacza w formę abstrakcyjną, zachowując swą substancjalną tożsamość.

Stół, obrus, porcelana, odlewy woskowe, stały się głównym przedmiotem pracy doktorskiej. Do wyrażenia i zobrazowania trzech instalacji wykorzystwała cyjanotypię, technikę haftu komputerowego i odlewu woskowego.

Dzieło Sadrak osiąga próg dojrzałości wyrażającej się poprzez zgodę na własne, dane sobie prawa.

Szuflada pamięci przybliża, bada, poznaje samą siebie, oswojoną ciepłem domowych przedmiotów. Obiekty sentymentalne, obciążone doznaniem z dzieciństwa, tworzą trzy instalacje wykonane w różnych technikach, posiadające odrębne tytuły takie jak: „Stół z piwoniami”, „Woskowa koronka” oraz „Stół z koronką”. Stanowią one niezwykle spójną formalnie całość, z nadzwyczaj przemyślną narracją i optymistycznym przesłaniem, o którym autorka pisze w epilogu swojej dysertacji.

Pierwsza część „Stół z piwoniami” to horyzontalna instalacja, forma podłużnego długiego stołu o wymiarach 75 x 450 cm – nawiązuje do pejzażu. Zbudowana z około stu porcelanowych elementów. Cała instalacja jest symbolem zatrzymanego czasu, utratą niewinności i kruchością piękna.

Druga część „Woskowa koronka” – odzyskana z porcelanowego cmentarzyska gipsowa forma służyła do odlewu uszek od filiżanek. Zmultiplikowana forma porcelanowego detalu stała się przyczyną do zbudowania instalacji. Całość została umieszczona w starej wannie. Zdobyta wanna wypełniona wodą posłużyła umieszczeniu na jej powierzchni uszek, które tworzą płynną koronkę.

Trzecia część „Stół z koronką”, składa się z tkaniny – haftu i stołu. Powstała forma o wymiarach 350 x 120 cm składa się z 4 wąskich pasów o długości 7 metrów każdy. Na środku stołu znajduje się wieczko od cukierniczki, wypełnione płynnym miodem. „Ten detal łączy wszystkie z trzech części cyklu „Gatunek Specjalny”.

Praca doktorska „Gatunek Specjalny” stanowi jednorodny zbiór formalno-treściowy, łączący zarazem przeszłość z teraźniejszością. Sama autorka tak pisze:

„To rodzaj spójnej opowieści, odwołującej się zarówno do moich doświadczeń i wspomnień, jak i szerszego kontekstu symbolicznego”.

Konkluzja

Kolekcja dzieł plastycznych pt. „Gatunek Specjalny” złożona z trzech instalacji – nabiera nowych znaczeń, urasta do rangi totemu, przedmiotu magicznego narzędzia. Chociaż użyte przedmioty porcelanowe dawno utraciły swoją świętość, autorka zanurzona w lokalnym obyczaju i historii odwołuje się do wartości uniwersalnych. Ustawiczne sięganie do przeciwstawień wizualnych, pojęciowych i sensualnych, czyni artystkę wyjątkową. Oferuje dzieło na wskroś nowatorskie, ale jednocześnie na wskroś rodzinne. Stworzyła dzieło wyjęte z codzienności. Otworzyła obszar na osobiste doznania i ich związki z kulturą i z życiem.

Biorąc powyższe pod uwagę, z pełnym przekonaniem stwierdzam, że mgr Paulina Sadrak spełnia wszelkie wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (D.U. z 2024 r. poz. 1571) i popieram wniosek o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Warszawa, 16.02.2025 r.